

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา
Model of Behavioural Development in Selfmanagement According
to Wisdom Principles for Educational
Institution Administrators Under the Primary
Educational Service Area Office

พระครูสุนทรสุวรรณาการ (ประทีป สุเมโธ)
Phrakhusuntornsuwannakarn (prateep sumacho)^๑
นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
Niwas Wangsuwan^๒

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการรายงานผลการศึกษาของดุชฎินิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓ และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ แบบสอบถามผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการรองตนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีทั้ง ๕ ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการรองตนตามหลักปัญญา ๓ ผู้บริหาร มีคุณธรรมต่อตนเอง คือ มีการรองตนอย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มีศีล ๕ ไว้ประจําใจเป็นอย่างดี พฤติกรรมที่แสดงออกในการรองตน ๑)การพึ่งตนเอง ๒) ด้านการประหยัดเก็บออมตาม POCCC MODEL

คำสำคัญ : การพัฒนาพฤติกรรม กรรมการรองตน ปัญญา ๓

---

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Educational Administration, Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

^๒ ผู้อำนวยการสำนักสามัญศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Abstract

This article is a report on the results of the dissertation on "The pattern of development of intellectual self-reliance 3 for school administrators under the jurisdiction of the district office. Elementary Education "with the objective 1) to study the cognitive behavior 3 2) to develop the cognitive behavioral development model 3 and 3) to present the pattern of development of self- Based on the principle 3 of the school administrators under the Office of the Primary Education Service Area, the research method was to use a combination of quantitative research methods. The results of the research revealed that the occupational behavior of school administrators Overall, the five levels were good at a high level. Development of self-reliant behaviors. 3 Management has moral self-righteousness. Life is based on Buddhist principles, Buddhist teachings have 5 precepts as a minimum. Behavior expressed in the self. 1) Self-reliance 2) Saving savings under the POCCC MODEL

Keywords : Behavioural Development, Selfmanagement, Wisdom Principles.

๑. บทนำ

บทบาทของผู้บริหารนั้นจะต้องมี^๓ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือนวัตกรรมประชาสังคม การเป็นผู้อำนวยความสะดวก การประสานความสัมพันธ์ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผลคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี จะต้องช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้บริหารการใช้ศาสตร์และศิลป์ที่มีมาบริหารจัดการทางการศึกษา ด้านบุคลิกภาพมีบุคลิกภาพที่ดีโดยเฉพาะความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมตามรูปแบบวัฒนธรรมและค่านิยมด้านภาวะผู้นำควรมีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งงานและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ด้านคุณธรรมจริยธรรมประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและหน่วยงานด้านอื่นๆ นั้นควรสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน ในรูปค่าตอบแทน การศึกษาดูงาน การส่งเข้าอบรม สัมมนา ผู้บริหารจึงควรเป็นนักประสานความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับหลักการประเมินผู้บริหาร จะต้องมีความมาตรฐานพฤติกรรมกรรมการบริหาร ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ผู้บริหารมีการครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งเสพติดมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มีความเป็นประชาธิปไตยด้วยหลักของการครองตน

การครองตน เป็นการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและเก็บออม การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สังคมไทยในทุกวันนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมด้านการครองตน ที่ไม่ค่อยจะถูกต้องเท่าที่ควรตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบว่าส่วนหนึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จากสภาพที่เป็นจริงดังกล่าวยังคงมีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ปฏิบัติงานหรือปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรมขาดตกบกพร่อง ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมขาดความรับผิดชอบ มีการแสดงตนไม่เหมาะสมกับความเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างภายในสถานศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสภาพแวดล้อมภายนอกขาดความเชื่อถือ รวมทั้งขาดการยอมรับทำให้การบริหารจัดการ

^๓ อีระ รุญเจริญ, การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๖.

สถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกลุ่มพฤติกรรมศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมทางสังคม หรือพฤติกรรมของกลุ่มย่อยที่เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารงานรูปแบบ ซึ่งอาจต้องใช้ศาสตร์การบริหารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา หรืออื่นๆ ศาสตร์เหล่านี้จัดได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกลุ่มย่อย ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานและประสิทธิภาพประสิทธิผลของงานในองค์การ ซึ่งบางครั้งอาจขาดประสิทธิภาพจึงสมควรแก้ด้วยหลักปัญญา ๓

ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมกมายมีความตื่นตัวต่อหน้าที่ ภาวะที่พร้อมอยู่เสมอในการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และตระหนักรู้ว่าควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้นๆอย่างไร”^๔

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สอนมากนับถือศาสนาพุทธ จึงสมควรที่จะนำคำสอน หลักธรรมในทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้มีคุณธรรม ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมด้านการครองตน ของผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามความหมายของหมวดธรรมที่ ประยุกต์ใช้เป้นพฤติกรรมของผู้บริหารในด้านการครองตนด้วยหลักปัญญา ๓ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาตนในสถานศึกษาต่อไป

จากการสำรวจข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเป็นการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบมีปัญญารู้สึกตัวที่สมบูรณ์ลดความผิดพลาดที่จะเกิดตามมาอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาให้ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการครองตนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒.๒ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒.๓ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

---

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๘๐๔.

๓. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยมีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสาร บทความและงานวิจัยแล้วทำการคัดเลือกเอกสารตัวอย่างจะทำการวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยนอกจากนั้นยังมีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาที่จะศึกษาไว้

๑) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ๒ ด้านประกอบด้วย ๑. ด้านคุณลักษณะการครองตน ๒. การพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกในการครองตน^๕

๒) หลักปัญหา ๓ ประกอบด้วย ๑. สุตมยปัญญา ๒. จินตมยปัญญา ๓. ภาวนามยปัญญา

๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักธรรมปัญญา ๓ ๑. สุตมยปัญญา ๒. จินตมยปัญญา ๓. ภาวนามยปัญญา

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการครองตน

๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๑) ประชากร ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน ๔๐๒ โรงเรียนมีประชากร ๔,๓๓๐ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan^๖ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละเขตการศึกษาตามสัดส่วน

---

^๕ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๓๙ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๑๒

^๖ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิ ประศาสน์, สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๕, หน้า ๒๖๔.

๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน ๔๐๒ โรงเรียน

๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๑ ปี

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑. ศึกษาสภาพพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๕. ผลการวิจัย

๕.๑ วิเคราะห์พฤติกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราตาว ธรรม ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า^๗

๑) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีองค์ประกอบ ๑๑ ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ๕ ปัจจัย ปัจจัยกระบวนการ ๔ ปัจจัย และปัจจัยผลลัพธ์ ๑ ปัจจัย

๒) ตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อใช้ในการอธิบายขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ และเป็นองค์ประกอบภายในระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน ๕๕ ตัวบ่งชี้

๓) ผลการตรวจสอบระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านระบบคุณภาพและผู้บริหารระดับสูงของบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการนำ

---

^๗ ดาราตาว ธรรม, “การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗)

ระบบไปทดลองใช้พบว่า ระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้ทำการพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป

๕.๒ ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สรุปผลการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

๑) ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน สภาพพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ การครองตน คือ การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้ เป็นผู้มีความรอบคอบ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท การครองตนที่ดีนั้นอาจใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตหรือยึดเหนี่ยวดังนี้ การรู้จักตนเองด้วยความมีสติ และสัมปชัญญะ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปกรรม หรือสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายทั้งปวง ไม่กล้ากระทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่เปิดเผยก็ตาม มีความอดทนและความสงบเสถียร ให้เกียรติและมีความเคารพในศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์กับบุคคลทุกระดับชั้น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามคนอื่นหรือเห็นคนอื่นดีไม่เท่าตนเอง บอกตนได้ ใช้ตนเป็น เห็นตนเอง และอย่าเกรงต่ออบายมุข รู้จักยึดมั่นในความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุมีผล ประหยัด และออม รู้จักการถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่อวดเก่ง ไม่อวดดี ไม่อาศัยบารมีคนอื่น ทำร้ายข่มเหงรังแกใคร มีความสำนึกในคุณงามความดีของตนเองและผู้อื่น ตั้งอยู่ในสัปบุริสธรรม ๗ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gullatt และ Lofton ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สัมฤทธิ์ผลทางด้านวิชาการ^๔ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการบริหาร การบริหารงานและการจัดเวลาในการทำงาน รวมทั้งการจัดองค์การ จะเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการทำนายนายความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา คือการส่งเสริมความสามารถและการพัฒนาการสอนของอาจารย์ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตัดสินใจแก้ปัญหาและการส่งเสริมบุคลากรอาจารย์ในการทำงานเป็นทีม จะช่วยลดภาวะความคับข้องใจและความกดดันจากภายนอก

^๔ Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., *The principals role in promoting academic gain.* [CD-ROM]. Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : ๔๐๓๒๒๗, ๒๐๐๐.

๒) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารและครู ๕ ด้าน ได้แก่

๒.๑ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ มีความวิริยะ อุตสาหะ ในงานหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการอำนวยความสะดวก ควบคุมกำกับติดตามงาน ทั้งในรูปแบบการประชุม และติดตามในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และมีความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่ได้รับความสำเร็จด้วยการ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคไม่เคยแสดงออกถึงความย่อท้อ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และผู้อื่นอย่างจริงจัง

๒.๒) ด้านการประหยัดและเก็บออม รู้จัก ใช้จ่ายตามควรแห่งฐานะ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรู้จักใช้ทรัพย์สินของทางราชการให้เป็นประโยชน์และประหยัด โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ เช่น รถยนต์ และวางมาตรการประหยัดพลังงานในหน่วยงาน รู้จักมีธำรงและเก็บออม เพื่อสร้างฐานะตนเองและครอบครัว ด้วยการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุข และอื่นๆ นอกจากนี้ยังได้จัดทำแผนดูแล บำรุง และรักษาทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมพร้อมทั้งติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

๒.๓) ด้านการรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย เป็นผู้รักและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้โดยได้กำชับและมุ่งเน้นให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยได้มีการนำระบบควบคุมภายในและตรวจสอบภายในมาใช้ในหน่วยงาน พร้อมทั้งได้ประพฤติและปฏิบัติตน ให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ และยังได้นำแนวทาง นโยบาย หรือข้อสั่งการของผู้บังคับบัญชามาทำยอดสู่การปฏิบัติอย่างทุ่มเทและจริงใจ ซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการเชื่อฟัง และให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ตรงต่อเวลาทั้งในเรื่อง งาน และวินัยส่วนตัว จะสังเกตได้จาก การนัดเวลาประชุม หรือการติดตามงานตามแผนผังกำกับงาน เป็นต้น

๒.๔) ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา เป็นบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดีโดยละเว้นต่อการประพฤติชั่วและไม่ลุ่มหลงอบายมุข เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมโดยได้เป็นรองนายกละถ้ากาชาดจังหวัดยโสธร พร้อมทั้งเสียสละร่างกายในฐานะกรรมการ และกำลังทรัพย์เพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ตกทุกข์ ซึ่งบ่งบอกถึงมีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารีต่อบุคคลอื่นโดยทั่วไป มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากการรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเครือข่ายองค์กรอื่นๆ

๒.๕) ด้านการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ได้ส่งเสริม สนับสนุนระบบประชาธิปไตย และปฏิบัติตามนโยบายของทางราชการและรัฐบาลอย่างจริงจังและทุ่มเทโดยได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบแผนปฏิบัติการของหน่วยงานเพื่อให้เกิดผลใน

เชิงรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันยังได้บรรจุเป็นกำลังพล กอ.รมน.จว.ยส. ในตำแหน่งหัวหน้าส่วนกิจ การมวลชนและได้เข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจและทำนุ บำรุงศาสนาในเทศกาลสำคัญทางศาสนานอกจากนี้ยังเป็นผู้นำและผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เช่น ป้องกันประเทศ เสียภาษี เคารพกฎหมาย เป็นต้นได้เข้าร่วมพิธี ในโอกาสสำคัญอย่างสม่ำเสมอปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามพระบรมราโชวาท เป็นกิจวัตรปกติซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงความจงรักภักดีและเทิดทูนในสถาบัน

๖. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตนตามหลักปัญญา ๓ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา พฤติกรรมการครองตน ๕ ด้าน ซึ่งการครองตน หมายถึง การมีความประพฤติและการปฏิบัติส่วนตน ประกอบไปด้วยคุณธรรม ควรแก่การยกย่อง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ ได้แก่ ๑)การพึ่งตนเอง ๒) ด้านการประหยัดเก็บออม ๓) ด้านการรักษาระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ๔) ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ๕) ด้านการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๗. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการครองตน ๕ ข้อ ดังนี้

๗.๑ ควรมีสติไม่ใช้อารมณ์ในการรับฟัง คิด พิจารณาให้เกิดปัญญาร่วมกันโดยให้ความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารเพื่อพัฒนาตนเองและบุคลากรในสถานศึกษา

๗.๒ ผู้บริหารควรศึกษาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้เพื่อจะได้รู้จักใช้ทรัพย์สินของทางราชการให้เป็นประโยชน์และประหยัดโดยนำสิ่งของที่มียูมาใช้ให้คุ้มค่า

๗.๓ ผู้บริหารได้มีการนำระบบควบคุมภายในและตรวจสอบภายในมาใช้ในหน่วยงาน พร้อมทั้งได้ประพฤติและปฏิบัติตน ให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ ให้เป็นรูปธรรมมากกว่าปัจจุบัน

๗.๔ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาแรกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้บริหารด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

๗.๕ ควรมีกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีด้านการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

บรรณานุกรม

- ดาราดาว ธรรม, “การพัฒนาระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ธีระ รุญเจริญ, การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๔๕.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๙.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๓๙ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ลัดดาวลัย เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิ ประศาสน์, สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๕.
- Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., *The principals role in promoting academic gain.* [CD-ROM]. Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : ๔๐๓๒๒๗, ๒๐๐๐.

